

Latweefchu Uwfes.

Nr augstas Gewefchanas = Kummiffiones fiaau un nowehleschanu.

Nr. 48. Zettortdeenâ 26tâ Nowembera 1831.

Kurfemmes stahstu = gramata.
(Stattes Nr. 46.)

Kettlers to brihd jan tik tufsch no naudas un tahdâ leela nohtê bij, ka tas Grohbines pilli un pils-teefu ar wiffahm tur peederrigahm muifchahm, par 50,000 ohrtehm Pruhfschu Leelfungam Albertam bij kihlam nodewis. Tapat Misputti, Wentspilli, Kuldigu un Durbu, Pohlu Kehninam par 80,000 ohrtehm. Tê warr fapraft kahda wahja buhfschana! Pascha spehks un semme jo deenas mafak, bet parradu un eenaidneeku ar ween wairak un leelakti. Tad jaw fahze no Deewa teefas andeleht un derreht ar Pohlu Kehninu. Tas nu gan ahtri un weegli ne bij isdarrams, bet tê bij fo pahrdohmaht. Jo dauds bij to derretaju, un par leelahm un dauds leetahm bij fo norunnah, un salihgt un ikweens gribbeja kahdu pelnu jeb fo labbu redseht no jamas eetaifchanas; tiklab Pohlu Kehninsch, kâ brunnineeku meifteris Kettler, Nihgas pilsats, Wirfbiskaps, wiffi brunnineeki, un zitti semmes eedsihwotaji. Tad tas tâ klua darrihts.

Kehninsch aistelleja papreefsch weenu Pohlu Leelfungu (Madswill) us Nihgu, kas derribas leelum papreefsch ar wahrdeem norunnaja ar wirfbiskapu, Nihgas pilsatu un ar zitteem, un kas ar teem jaw falihge pahr it wajjadfigahm leelahm leetahm. Tad klua noliktis, ka wiffi derretaji fanahktu us leelu walts-landagu eeksch Wilnas 28tâ Nowembera 1561. Turpu tad aishnaze patz Pohlu Kehninsch Sigismundus Augustus, patz brunnineeku meifteris Gattarts Kettler ar saweem augsteem beedreem un brunnineekeem, patz Nihgas wirfbiskaps, un zitti kungi, kas kâ weetneeki no pilssehtahm un no semmes us to bij ismekleti un aishuhtiri. Pehz ilgahm runnaschanahm un dascha strihdina, ir pehz leela ilga darba schis bij tam gals: Pohlu

Kehninsch dabbuta no brunnineekeem wiffu Widsemmi, prohti zik no tahs to brihd scheem wehl peederreja, un wehl ne bij Eweedru, Dunsku un Kreewu rohkâs tizzis, ar kurreem nu Pohleem bij kautees scheem to atnemdami, prohti no Daugawas par labbu rohku un peenehme to par sawu semmi un peederrumu. Gattarts Kettlers atkal paturreja Kurfemmi un Semgallu us kreifu Daugmallu, gluschi kâ laizigs waladneeks un Leelfungs par sawu us behrmu behrneem (wihru kahrtâ), bet ar schahdu simu ka tas Pohlu Kehninu atsinne par sawu galwu un patwehrneeku. Wiffieem zitteem semmes-eedsihwotajeem un dsihwes kahrtahm, dewe Kehninsch tai deenâ wehl sawadas galwofchanas un drohfschibas gramatas, fur eeksch 27 gabba-leem jeb nodallahm, dehl winnu teefahm, wal-lahm un liffumeem wifz skaidri bij israkstihstis, kâ buhs buht, kâ ne. Prohti 1) Tizzibas pehz: kâ Luttera tizzibai schinni semme ne buhs nizzinatai tapt un kâ dehl basuzahm un mahzitateem buhs buht. 2) Kâ wahzeem buhs pilssehtâs teefu isdoht. 3) Kâ muifchneeki un kungi sawâs teefâs un brihweslibâs apstiprinati, Pohlu un Pruhfschu muifchneekeem lihds turreti, un sawas muifchas par dsuntahm teem paleekoht. 4) Kâ dehl saldatu zelschanas un farrabufschanas — dehl leelzetkeem, andeleschanas un tulkeem buhs buht (kas schahs semmes kungeem naw jamaksa), kahdai naudai schê buhs geldeht, prohti us Pohlu un Leifchu-semmes wihfu-muifschu rohbeschi tohp isteikti, un muifchneeku meddischanas brihwesliba. 5) Wiffumairak muifchneeku leelas teefas un wallas us sawahm dsuntsmuifschahm pahr saweem semneekeem tohp isteiktas, kas scheem pagallam peederr ar mantu un dsihwibu, fo arri kâ behglus mekleht un sohdiht warr; tikfai fur it leelas wainas un grubti war-

ras darbu, tur buhs ihstu leelu teefu tur-
reht pahr femneeku, un bes simas to ne buhs
nosist pehz fawu prahtu un ta j. pr. Wissi schee
rakstu likkuni, kas padohschanas rakstu
derriba (Subjektions = Vaktien) tohp faukti,
irr preeksch Kursemni, par pirneem semmes lik-
kumeem zeeniti tappuschji.

Wissas schahs leetas un sohli-schana-s, apsi-pri-
naja pats Kehni-sch Eigismundus Augustus
fwehti Deewam swehredams wissu Landahgu
preekscha, un Gattarts Kettler atkal wiina rohkā
tam swehreja kā Kursemmes un Semgal-
les Leelskungs. Tapat darrija arridsan
Wirsbiskaps, muischneeku un pilfatu suhiti un
weetneeki. Ur Rihgu wehl bij sewischka leeta un
ihpats Kuntrakts, bet tas schē ne peekriht isteikt.
Tas ween japeemini: ka preeksch Kur-
semni wissas leetas un jauna Walsis buh-
schana schē tappa skaidri nolikta un gluschi pa-
beigta. Tanni 5tā Merz deenā 1552 sanahze
Gattart Kettler (ar faweem kungeem) Rihgā
beidsamā reisē kohpā, wissi wehl ispuschkoti fa-
wās brunnineeku gohda drehbēs. Tad nolikke
un isgehrbe winsch fawas brunnineeku drehbes
un gohda sihmes, un lihds ar wiinu darrija
tapat arri wissi zitti brunnineeku fungi. Tad no-
dewe winsch fawus ammata sehgelus, fawu mei-
sterakunga krusstu, wehl brunnineeku wezzas lik-
kunu grahmatas un rakstus, lihds ar Rihgas
pils-atflehgahm, Pohlu Kehnina weetneeka roh-
kās (Prinzis Radsiwil) un padewe scham tā
arridsan fawu puffi un dallu pahr Rihgas pils-
fatu, ar wissu teefu kas tam lihds schun tē bij
peekrittis. Wissi klachtbuhdami kas scho wezzu
leetu beigū un gallu redseja, bij klussi un sirdi
kustimati, un paschi firmi bahrsdaimi brunna
wihri un fungi raudaht raudaja, nu us muhschi-
geem laikeem labbu deenu atfazzidami wezzam
gohda ammatam, un tehru tehru atrastai buh-
schanai! — Tā eet ar wiffahm zilweku eestah-
dischanahm pasaulē! tabs ne pastahw muhschigi,
bet pahrtaisahs, mainahs, ir pagallam isjuh
ar laifu, pehz Deewa prahtu, kas weenu weeni-
gais fwehts un paleekams waldineeks wissas
mallās un wissas leetu leetas. — Gan wezzi
Kuhri un Semgalleeschi jaw paganu laikōs senn

gaddeem gribbeja deewsin kā brunnineekus isnihzi-
naht fawā semnē; bet ne spehje, un jauni wald-
neeki augunā auge fawā spehkā. Tomehr bija
arri scheem gallā isnihkt; bet zittadi un zittā
laikā, ne kā Latweeschi zerreja, prohti tad un
tā, kā swehtais Deews to bij nodohmajis.
Tad peemini, scho weetu no fawas tehwa-sem-
mes stahstu grahmatas lassidams, un apzerre
ikreis mihtais lassitais ko swehtais Jahnis raksta
I Jah. grahm. 2, 17. Pasaulē paeet
un wiinas kahriba, bet kas Deewa
prahtu darra, tas paleek muhschigi;
un paturri labbi: no wisseem 47 Meistera Kun-
geem, kas waldijuschi brunnineeku laikōs eeksch
324 gaddeem schinni semnē, irr Ehrmannis
Balke pats pirmais bijis, Wolter Plet-
tenberg pats leelais un stiprais, un atkal
Gattart Kettler pats beidsamais.

(Turpikam watrat.)

L a b s p a d o h m s p e e m a h j a s =
b u h f c h a n a s.

Lai gan Deewa wahrdi mahza: deewabihja-
schana irr wissas gudribas eefahkums un tai irr
laizigas un muhschigas dsihwoschanas apsohli-
schana; lai gan dsesinu grahmata fakka: ar
Deewu fahz, ko gribbi fahkt, eeksch mahjas-
buhschanas geld labbati: bes Deewa dsihwoht,
Deewa namma ne eet swehtdeenās, Deewa wahr-
dus ne turreht mahjās; jo tā faimineeks warr
drohschi dsihwoht pa frohgeem, isnehfahkt to
Deewa swehtibu, lai brandwihnu par to dabbu,
kertees pee kunga rihjahm, pee kunga klehts; un
faimineezei ne mas wiss ne waijaga behrnus mah-
ziht Deewa wahrdōs, woi gahdaht par fawu
buhshanu, ne, bes to jau buhs eeksch tahdas
mahjas-buhschanas, tahdu swehtibu, kā Pakah-
ru Pehteram bija, kas par trihs labbeem gad-
deem brangās mahjās — isgaisē.

* * *

Deewa wahrdi gan peekohdina tehweem un
mahtehni: usaudsinajeet fawus behrnus eeksch
pamahzischanas un pahrmahzischanas ta Kunga,
bet dauds weeglafi buhs tehnam un mahtei, kad
gluschi palaisch behrnus un grahmata tohs nemas

wiss ne mahza, jo buhs teem tad tahdi gohdigi behrni, kà Jesophstu Behrtulam, kam divi dehli tikke aishfuhiti us tukfchu semmi un ko treschais, dsihwi no tehwa usnehmis, kuhle, kuhle, ka-mehr no dehla atstahjees, zittà pirti eelihde.

B. r. . t.

Man's zetsch us Danzig = pilssehtu,
Mei mehneft 1831.

4.

Dhrdeenà, tai 17tâ Mei deenâ.

Ur jauku laizinu kà arween, meh's tablak zaur augligahm leijahm, plawahm un jaukeem zee-meem gabjam. Daschâ zeemâ par divi basni-zahm redsejam. — Leelu strehki preeksch Marienburg, scho pilssehtu jaw eeraudsijam; pehz puffs-deenas tur notappam. Schè redsejam to brih-nischfigu pilli, fur zittu reis tee augsti meisteri ta wahzu-ordena mittuschi. Za pils irr taggad jauki uspuzzeta; winnas glihtuns, winnas stiyrums, winnas leels wezzuns gohdajams, apbrihnojams — weena gassascha mums eef-schâ wissu rahdija, tahs leelas un augstas istabas, tahs afimini-pihlarus, to 200 pehdu dsittu afimini affu, pils eefsch puffè. Tee skunstigi, lohti dahrgi lohgi irr wehrti, ka schè kahdu brihdi uskawejahs, scho wissu apluhko. — Kà lohti preezajohs, kad lohgu no sawa mihla, schehliga Keisera Nikolai eeraudsiju, kurru — wehl „Groß-Fürst“ buhdams — lizzis taifih't. — Appakschâ pa kreisai rohkai Keiserenes wahrds ar Pruhschu-Wapenu; pa labbai rohkai, Keisera wahrds ar muhsu Ahdleru un widdu tas fwehts Georg, ka winsch jahdams, to „Lind-wurm“ noduer; tohs divi dischus augsch-lohgus tàpat jaukas bilbes puschko. Brihnischfigi jau-kàs, lohti skunstigàs pehrwès schi zaurspihdama glahse gresni fwehro; weens tahds lohgs no 5 dallahm 1000 dahlderus bes eelischanas makfa un zif pulks schè tahdu lohgu naw! — — Gan drih'j wiss' Augsti no Siropas, Kehnimi un Leekungi pee schihs pils ko likkuschi taifih't; ir muischineeki, basni-zaskungi un kohpmanni irr naudu dewuschki, schè saweenojuschees irr strah-dajuschki. Eefsch welwes wezzas sudraba leetas

aishlehtas, arri mums rahditas tappe. — Divi bifferi un weena grahmata no sudraba, kurra atwahsta weenâ puffè Kristu pee krusta, ohtrâ — tohs „Kreuzfahrerus“ kurri Kristu — us zelleem mettuschees — peeluhds, rahda. Eefsch tahs pils-kapelles dsintera-krusts ar Jesus bildi, ar jaukeem dekkeem apflah'ts — stahw. Schur un tur brunnes pee feenas karrajahs, garri apruh-sehjuschi sohbinì blakkam. — Etahsti no teem brunneefkeem eefsch to mahletu lohgu bildehm tohp rahditi. — Eefsch Marienburg arri jauks seminar's ar sinuffu dahrsu. — — Eefschs wakkarâ zaur pilssehtu pee Rogat uppes nah-zam, katrs bischsiht aismaksajuschki par laiwes-tiltu pahrgahjam, wehl weenu juhdsi lihds pir-mu frohgu fluam. Scheit ta augliga leije (Werder) eefschahs, fur weens puh's trihs-definit atnes's — fur weena Hufe semmes 8000 gulschu makfa — fur weena gohws par deenu 15 lihds 18 stohpu peena dohd un par neddeku 14 mahrzinu fweesta. — Meh's redsejam gohwis, kam tesmens kà uhdena span-nis karrajahs, pahri par zelleem puppi sneedse. Scheitan effoht gan baggati, bet arri daudf nabbaga zilweki. — Wisswairak ar malku schè leelas behdas; par weenu kohku, fur divi wesumi makfas, 8 lihds 10 dahlderus jamakfa. Es redseju, ka gohws-fuhdus faulè schahwe, masos kohpinds frau'j un preeksch ko, preeksch — — ehstwahrischanas. — Tas mums gan brihnischfigi skann, bet schè to pah'r definit wee-tàs redsejam.

(Turplikam wairak.)

Diwiahshi.

Ah'sis ahsham fastappa
Masâ schaurâ laipinâ,
Kas pah'r uppi nolikta.
Neweens ne gribb zellâ greeftees,
Neweens atpakkal gribb speeftees.
Kahdu brihdi abbi stahw,
Zits us zittu gluhnedams,
Zits us zittu dusmodams,
Zad sah'l babbitees us nahw'.
Bet tee schluf no tiltina,
Noslihs't uhdens dsittumâ.

Lab tam, kas ar lehnu prahtu
 Zeesch ir nepareisibu,
 Un kas seidsahs labpraht klastu
 Salihgtees ar nedraugu.
 Melaine un dusmibas,
 Ribbeles un flimmibas,
 Ne pohstihs tam ahtri laimi,
 Meerâ dsihwohs tahds ar faimi.

L.

Teefas fluddinafchana.

Us pawehleschanu tahs Keiseriffas Gohdibas,
 ta Patwaldinecka wiffas Kreewu Walfs ic. ic. ic.,
 tohp no Luffuma aprinka teefas fluddinahts, ka ta
 manta to laulatu draugu Forster, prohti: lohpi, da-
 schadas pee nammiabuhfchana derrigas leetas un wee-
 na leiermanna kaste, 15tâ Dezembera schi gaddâ,
 pulksten 2 pchz pussdeenâs, Slogenbek muischâ, dehl
 aismakfchana winnu parradu pee Schmenes mu-
 schas waldischana, teem wairakfohlitajeem taps pah-
 dohtas.

Luffumâ 16tâ Nowembera 1831.

3

(L. S. W.) L. v. Kleiff, aprinka sohgis.
 (Nr. 786.) Silkehrs G. Paul.

Pehz Kurfemmes kambara waldischana teefas spree-
 dumia scheitan tohp fluddinahts, ka ta Dohbeles sud-
 malla no nahfescheeem Jahreem us weenu gaddu us
 renti irr dabbujama. Kam patikschana irraid, warr
 ar peenahkamahm galwofschanahm pee Dohbeles pa-
 gasta teefas tai 4tâ Dezembera deenâ schi gadda, sawu
 pirmu wairsohlishchanu, un us to 2tru Awrila nah-
 fofcha gadda, pee Kurfemmes kambara waldischana
 teefas to beidsamu sohlishchanu peenest.

Dohbeles pagasta teefa 31mâ Oktobera 1831.

1

G. Blumfeldt, pagasta wezzakais.

(Nr. 415.) L. W. Ewertz, pagasta teefas ffrh-
 weris.

Zittas fluddinafchana.

Lufschas wahtes preefsch kahposteem ne dahrgi tohp
 pahrhohtas pee Todleben, leclâ eelâ, prettim Ete-
 phani nammu.

2

Kad mans aufseknis Kahrlis, weenpadefmit gab-
 du wezs, pasleppen no mannim aieghahis, tad es to
 sinnanu darru, ka ikkatram buhs fargatees winnu
 peenemt, bet to ka behglu un bes passes buhdannu
 zilweku sanemt un man atfuhthit, jeb pee tahs pee-
 krihtamas pilskunga teefas nodoht.

Kandawâ 14tâ Nowembera 1831.

3

Wridriffis Jenke, melderis.

Naudas, labbibas un prezzu tirguš us plazzi. Rihgê tanni 16tâ Nowembera 1831.

	Sudraba			Sudraba	
	Rb.	Kp.		Rb.	Kp.
3 rubli 69 $\frac{3}{4}$ kap. papihru naudas gelbeja	1	—	I pohds kannepu	1	—
5 — papihru naudas	1	35	I — linnu labbakas surtes — —	1	75
I jauns dahlberis	1	30	I — — flittakas surtes — —	1	25
I puhrs rudsu . . . . . tappe makfahs ar	1	25	I — tabaka	—	60
I — kweeschu	2	50	I — dselses	—	70
I — meeschu	—	90	I — sweesta	2	—
I — meeschu = putrainu — — —	1	30	I muzza filku, preefchu muzza — —	4	50
I — ausu	—	65	I — — wihschnu muzza — —	4	75
I — kweeschu = miltu	3	—	I — farkanas fahls	6	50
I — bihdeletu rudsu = miltu — — —	1	50	I — rupjas leddainas fahls — —	5	25
I — rupju rudsu = miltu — — —	1	20	I — rupjas baltas fahls — —	4	50
I — sirnu	1	20	I — smalkas fahls	3	60
I — linnu = sehklas	2	50	50 graschi irr warra jeb papihres rublis un		
I — kannepu = sehklas	1	—	warra nauda stahw ar papihres naudu weenâ		
I — kimmenu	1	50	makfa.		

Ist zu drucken erlaubt.

Im Namen der Civiloberverwaltung der Ostprovinzen: F. D. Braunschweig, Censor.